

Nr 138.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret; given Stockholms slott den 5 mars 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att förordningen den 28 juni 1941 (nr 595) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret, från och med den 1 januari 1955 skall ersättas av en ny motsvarande förordning, utformad i anslutning till den genom propositionen nr 60 föreslagna nya yrkesskadeförsäkringslagen.

Kungl. Maj:t förutsättes skola i anslutning till den nya förordningen utfärda nya bestämmelser om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under verksamhet vid brandsläckning m. m.

Förslag

till

Förordning**om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i
civilförsvaret.**

Häri genoms förordnas som följer.

1 §.

Drabbas någon å tid, då riket icke befinner sig i krig, under tjänstgöring i civilförsvaret, däri inbegripet utbildning eller övning för dylik tjänstgöring, av skada till följd av olycksfall eller inverkan, som avses i 6 § lagen om yrkesskadeförsäkring, utgår ersättning av statsmedel enligt vad nedan sägs. Såsom tjänstgöring i civilförsvaret anses även inställelse för inskrivning i civilförsvaret.

Med skada avses kroppsskada ävensom skada å konstgjord lem eller därmed jämförlig anordning, som är i bruk för sitt ändamål.

Till olycksfall, som avses i första stycket, hänföres jämväl olycksfall vid färd till eller från platsen för tjänstgöringen, såframt färden föranledes av och står i nära samband med tjänstgöringen.

2 §.

Där ej annat följer av vad nedan stadgas utgår ersättning enligt denna förordning med belopp, som skulle hava utgivits jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring, såframt skadan omfattats av den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen; och skola i övrigt bestämmelserna i nämnda lag rörande obligatorisk försäkring i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

3 §.

Ersättning enligt denna förordning bestämmes av riks försäkringsanstalten, i den mån ej jämlikt 16 § lagen om yrkesskadeförsäkring beslutanderätten tillkommer försäkringsrådet.

4 §.

Ersättning till den skadade utgår från och med den dag skadan inträffade och bestämmes, jämväl såvitt angår tiden före utgången av den i 11 § lagen om yrkesskadeförsäkring omförmälda samordningstiden, enligt de grunder, som jämlikt sagda lag skola tillämpas vid bestämmande av ersättning för tiden därefter. Sjukpenning utgives dock ej för den dag skadan inträffade; och för de två därpå följande dagarna utgår sjukpenning

endast under förutsättning, att skadan under dag därefter medför förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst hälften.

5 §.

Är den skadade berättigad att av statsmedel erhålla avlöning, pension eller annan i denna förordning ej avsedd ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av skadan, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning, som understödes av statsmedel, skall i fråga om avdrag från ersättningen enligt denna förordning i tillämpliga delar gälla vad i 25 § lagen om yrkesskadeförsäkring stadgas angående avdrag för understöd, som utgives eller bekostas av arbetsgivare.

Ersättningstagare är skyldig att underkasta sig de bestämmelser rörande avdrag å tillerkänd ersättning, som må föreskrivas för fall att motsvarande ersättning utgår på grund av den skadades anställning i kommunal eller enskild tjänst.

6 §.

Ersättning enligt denna förordning utgår ej i anledning av skada, för vilken den skadade är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yrkesskadeförsäkring.

7 §.

Civildörrschef, som genom underrättelse från den skadade eller eljest erhållit kännedom om skada, som medför eller skäligen kan antagas medföra rätt till ersättning enligt denna förordning, skall ofördröjligen anmäla skadan till riks försäkringsanstalten.

8 §.

Beträffande försäkringsrådets behandling av ärende rörande ersättning enligt denna förordning skola bestämmelserna i 6 § lagen om försäkringsrådet äga motsvarande tillämpning.

9 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen eller av myndighet, som Konungen bestämmer.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1955 men äger icke tillämpning i fråga om skada, som inträffat dessförinnan, och ej heller i fråga om sådan i 6 § första stycket b) eller c) eller tredje stycket lagen om yrkesskadeförsäkring avsedd skada, som yppats senare, därest den skadade icke efter förordningens ikraftträdande varit utsatt för inverkan av den art, som orsakat skadan.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 28 juni 1941 (nr 595) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilt försvaret.

Äldre bestämmelser skola alltjämt äga tillämpning å sådant ersättningsanspråk på grund av olycksfall eller sjukdom, som ej till följd av vad i första stycket sägs skall bedömas enligt den nya förordningen.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars
1954.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret, m. m.* samt anför.

Genom propositionen nr 60 till innevarande års riksdag har framlagts förslag till lag om yrkesskadeförsäkring, avsedd att fr. o. m. den 1 januari 1955 avlösa bl. a. 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete och 1929 års lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Till den nuvarande lagstiftningen är anknutna särskilda ersättningsbestämmelser avseende fall, då någon ådrager sig kroppsskada under tjänstgöring i civilförsvaret, liksom också vissa motsvarande regler avseende verksamhet vid brandsläckning m. m. Dessa bestämmelser kan ej bibehållas oförändrade sedan yrkesskadeförsäkringslagen trätt i kraft utan måste anpassas till den nya lagstiftningen. Även i övrigt har fråga väckts om revision av ifrågavarande bestämmelser angående civilförsvaret.

Jag anhåller nu att få upptaga ifrågavarande spörsmål till behandling.

Gällande bestämmelser.

Enligt *förordningen den 28 juni 1941 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret*, (nr 595; ändr. 547/1944 och 629/1944) utgår ersättning av allmänna medel i fall någon å tid, då riket ej befinner sig i krig, under fullgörande av tjänstgöring i civilförsvaret, skadas till följd av olycksfall eller ådrager sig yrkessjukdom, som avses i yrkessjukdomsförsäkringslagen (1 § 1 st.). I civilförvarstjänstgöringen inbegripes även utbildning eller övning för sådan tjänstgöring. Med nu nämnt olycksfall likställes olycksfall vid färd till eller från platsen för tjänstgöringen, såframt färden föranledes av och står i omedelbart samband med tjänstgöringen (1 § 2 st.).

Ersättning utgår i princip enligt bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen och yrkessjukdomsförsäkringslagen (1 § 3 st. 1 p.) samt bestämmes av riks-försäkringsanstalten, i den mån ej för vissa specialfall beslutanderätten tillkommer försäkringsrådet (1 § 3 st. 2 p.). I fråga om försäkringsrådets behandling av ärenden enligt förordningen hänvisas till 6 § lagen den 29 juni 1917 om försäkringsrådet (1 § 3 st. 2 p.).

Den skadade eller sjuke är skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som vederbörande civilförsvarsbefäl eller riks-försäkringsanstalten tillkallar (2 §).

I 11 § olycksfallsförsäkringslagen finnes vissa bestämmelser om avdrag å försäkringsersättningen för sådant understöd på grund av olycksfallet, som i annan form helt eller delvis bekostas av arbetsgivaren. Enligt 3 § första stycket i förordningen skall i fråga om avdrag från ersättningen enligt förordningen nämnda lagregler i tillämpliga delar gälla, om den skadade eller sjuke är berättigad att vid skada till följd av olycksfall eller yrkessjukdom av statsmedel få avlöning, pension eller annan ersättning, som inte avses i förordningen men som helt eller delvis utgör understöd på grund av olycksfallet eller yrkessjukdomen, eller om sådant understöd skall utgå från kassa eller pensionsinrättning, som understödes med statsmedel. Ersättningstagare är vidare enligt 3 § andra stycket i förordningen underkastad de bestämmelser om avdrag å tillerkänd ersättning, som må stadgas för fall att motsvarande ersättning utgår på grund av den skadades eller sjukets anställning i kommunal eller enskild tjänst. Några sådana bestämmelser har emellertid hittills ej utfärdats.

Om olycksfallet eller sjukdomen medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som föranleder ersättning enligt förordningen, skall vederbörande civilförsvarschef, sedan han från den skadade eller sjuke eller eljest fått underrättelse om olycksfallet eller sjukdomen, ofördröjligen göra skriftlig anmälan till riks-försäkringsanstalten (4 §).

I 5 § ges den konkurrensregeln att ersättning enligt förordningen inte utgår i den mån motsvarande ersättning i anledning av olycksfallet eller yrkessjukdomen utges enligt olycksfallsförsäkringslagen, yrkessjukdomsförsäkringslagen eller 1918 års fiskarförsäkringsförordning.

Slutligen innehåller förordningen en bestämmelse om utfärdande av tillämpningsföreskrifter (6 §). Sådana har meddelats i *kungörelsen den 28 juni 1941 (nr 596) med särskilda föreskrifter angående tillämpning av förordningen den 28 juni 1941 (nr 595) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret.*

Med stöd av 15 § brandlagen den 15 juli 1944 har Kungl. Maj:t i *kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 344) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under verksamhet vid brandsläckning m. m.*, förordnat, att vad i förutnämnda förordning är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om ersättning för kroppsskada, ådragen under verksam-

het vid brandsläckning, därvid de enligt förordningen på civilförsvarsbefäl ankommande uppgifterna i stället skall åvila brandbefälhavare.

Framställning från civilförsvarsstyrelsen.

I framställning den 28 februari 1951 har civilförsvarsstyrelsen hemställt att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan ändring av förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret, att ersättning skall utgå även i anledning av skada eller sjukdom, som civilförsvarspliktig ådrager sig vid inskrivning i civilförsvaret. I framställningen åberopas att det enligt 18 § civilförsvarslagen åligger civilförsvarspliktig att, då fråga uppkommer om hans inskrivning i civilförsvaret, efter kallelse personligen inställa sig å utsatt tid och plats inom det civilförsvarsområde, där han vistas. I praxis hade ersättningsförordningen ej ansetts tillämplig å skada till följd av olycksfall vid sådan inställelse. Det syntes emellertid civilförsvarsstyrelsen skäligt, att ersättning enligt förordningen kunde utgå till civilförsvarspliktig även vid inskrivning i civilförsvaret. Motsvarande rätt till ersättning vid inskrivning till värnplikts-tjänstgöring vore medgiven enligt 1 § 2 mom. i 1950 års militärsättningsförordning.

Riksförsäkringsanstalten, som efter remiss avgivit yttrande över civilförsvarsstyrelsens framställning, har tillstyrkt bifall till densamma samt därvid framhållit, att även olycksfall vid färd i samband med inskrivning borde omfattas av ersättningskyddet.

Departementschefen.

Försäkringsskyddet enligt 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete och 1929 års lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar gäller — om bortses från eleverna vid vissa yrkesutbildningsanstalter — endast dem som mot avlöning eller för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning användes till arbete för annans räkning. Dessa lagar gäller däremot inte när någon skadas under det att han fullgör den medborgerliga förpliktelse, som åligger honom enligt civilförsvarslagen eller brandlagen. Särskilda bestämmelser om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under civilförsvartjänst eller deltagande i brandsläckning, har därför ansetts böra utfärdas. Bestämmelserna är upptagna i förordningen den 28 juni 1941 (nr 595) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret, samt i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 344) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under verksamhet vid brandsläckning m. m.

Enligt nämnda förordning utgår ersättning av allmänna medel i fall någon å tid, då vårt land inte befinner sig i krig, under tjänstgöring i civil-

försvaret skadas till följd av olycksfall eller ådrager sig yrkessjukdom. Med olycksfall under tjänstgöringen likställes i vissa fall olycksfall under färd till eller från tjänstgöringsplatsen. Ersättningen bestämmes i princip enligt föreskrifterna i olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagen. Vad som stadgats i förordningen skall enligt kungörelsen äga motsvarande tillämpning i fråga om ersättning för kroppsskada, ådragen under verksamhet vid brandsläckning.

I propositionen nr 60 till innevarande års riksdag har föreslagits, att olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringslagarna fr. o. m. den 1 januari 1955 skall ersättas av en lag om yrkesskadeförsäkring. Även enligt denna lag skall den obligatoriska försäkringen avse arbetstagarna jämte vissa yrkesutbildningselever, varför det också i fortsättningen föreligger behov av särskilda ersättningsbestämmelser avseende dem som skadas under civilförvarstjänstgöring eller brandsläckning.

Enligt det förslag, som genom den nämnda propositionen underställts riksdagen, är emellertid den nya yrkesskadeförsäkringen avsedd att få ett innehåll, som i olika avseenden skiljer sig från den nuvarande olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringslagen. Härutinnan får jag hänvisa till propositionen. Jag vill dock här erinra om, att den nya yrkesskadeförsäkringen skall samordnas med den allmänna sjukförsäkringen, vilket innebär, att personer, som är både sjukförsäkrade och obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade, vid yrkesskada skall få ersättning från yrkesskadeförsäkringen först sedan samordningstiden gått till ända. Under samordningstiden skall sjukhjälp utgå från allmän sjukkassa enligt reglerna i lagen om allmän sjukförsäkring på samma sätt som vid sjukdom i allmänhet. Samordningstiden skall omfatta tiden t. o. m. nittionde dagen efter olycksfallsdagen eller, om yrkesskadan uppkommit på annat sätt än genom olycksfall, efter dagen för skadans yppande. Om skadan medför rätt till livränta, skall dock samordningstiden upphöra senast den dag, livränterätten inträder. För den, som under samordningstiden eller del därav inte är försäkrad enligt sjukförsäkringslagen, utgives för sådan tid ersättning från yrkesskadeförsäkringen med belopp, som vederbörande skulle ha ägt uppbära i sjukhjälp från allmän sjukkassa, därest han omfattats av den allmänna sjukförsäkringen.

Den föreslagna samordningen avser endast skador, som omfattas av obligatorisk eller frivillig försäkring enligt yrkesskadeförsäkringslagen. Beträffande skador, som omfattas av andra försäkrings- eller ersättningsförfattningar, t. ex. den nuvarande olycksfallsförsäkringslagen och de här aktuella författningarna om skada under civilförvarstjänst eller brandsläckning, skall förhållandet till sjukförsäkringen ordnas så, att sjukhjälp enligt sjukförsäkringslagen i regel inte skall utgå. Sådan sjukhjälp skall nämligen utgivas endast i den mån den till beloppet överstiger vad som i motsvarande hänseende utgår i ersättning enligt vederbörande specialförfattning.

En anpassning av de nuvarande bestämmelserna i författningarna om ersättning vid kroppsskada under fullgörande av civilförsvartjänst eller deltagande i brandsläckning synes böra i princip ske så, att ersättning föreskrives skola utgå med samma belopp, som skulle ha utgått enligt yrkeskadeförsäkringslagen såframt skadan omfattats av den obligatoriska yrkeskadeförsäkringen. Denna ersättning torde böra utgå redan från skadedagen, alltså även under den i yrkesskadeförsäkringslagen avsedda samordningstiden. Härigenom bibehålles på detta område nu gällande system. Jag vill erinra om att chefen för försvarsdepartementet tidigare denna dag i fråga om dem som skadas under militärtjänstgöring intagit samma ståndpunkt i förevarande hänseende.

Den nuvarande ersättningsförordningen angående civilförsvaret gäller endast under tjänstgöring i civilförsvaret, vari enligt uttryckligt stadgande inbegripes utbildning eller övning för sådan tjänstgöring, samt vid färd till eller från tjänstgöringen. Civilförsvarsstyrelsen har emellertid hemställt, att ersättning måtte utgivas även för olycksfallsskador och yrkessjukdomar, som civilförsvarspliktig ådrager sig i samband med inskrivning i civilförsvaret. Riksförsäkringsanstalten har tillstyrkt framställningen och för egen del har jag ingenting att invända mot denna utvidgning.

I likhet med vad jag förordat i propositionerna nr 90 och 94 till innevarande års riksdag i fråga om andra författningar, som är anknutna till yrkesskadeförsäkringslagstiftningen, anser jag att de nuvarande ersättningsbestämmelserna i fråga om kroppsskada under civilförsvartjänstgöring eller deltagande i brandsläckning fr. o. m. den 1 januari 1955 bör avlösas av nya författningar. Inom socialdepartementet har upprättats förslag till en ny förordning i fråga om civilförsvaret, benämnd på samma sätt som den nuvarande. Sedan riksdagen tagit ställning till detta förslag, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda en ny kungörelse angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under brandsläckning. Beträffande ifrågavarande förslag till ersättningsförordning torde endast följande ytterligare behöva framhållas.

Första och tredje styckena av 1 § motsvarar första och andra styckena av 1 § i den nuvarande förordningen, därvid i första stycket intagits den förut omnämnda bestämmelsen om inskrivning i civilförsvaret. I fråga om skadekategorierna har en anknytning gjorts till 6 § i förslaget till lag om yrkeskadeförsäkring. Definitionen på skada i andra stycket av nämnda lagparagraf har här intagits i andra stycket. Bestämmelsen i tredje stycket har omformulerats i anslutning till fjärde stycket i 6 § i nyssnämnda lagförslag.

I 2 §, som motsvarar nuvarande 1 § tredje stycket första punkten, har intagits en i enlighet med det förut anförda avfattad hänvisning till yrkeskadeförsäkringslagen.

I 3 §, som i sak överensslämmer med 1 § tredje stycket andra punkten
2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1954. 1 saml. Nr 138.*

i nu gällande förordning, har upptagits en föreskrift angående vem som beslutar i fråga om ersättning enligt förordningen.

Av vad förut anförts följer att nuvarande karenstidsregel skall bibehållas i den nya förordningen. Bestämmelse härom har intagits i 4 §.

I 2 § av den nuvarande förordningen stadgas skyldighet för den skadade att underkasta sig viss läkarvård. En motsvarande bestämmelse återfinnes i 20 § av den gällande olycksfallsförsäkringslagen. I förslaget till lag om yrkesskadeförsäkring har emellertid inte upptagits någon bestämmelse i detta hänseende, enär frågan ansetts vara reglerad genom stadgandet i 28 § andra stycket, enligt vilket ersättning må nedsättas, om den skadade utan giltig anledning vägrar att rätta sig efter föreskrift, som meddelats i syfte att förkorta sjukdomstiden eller eljest lindra menliga följder av skadan. Med hänsyn till att sistnämnda stadgande blir tillämpligt även å ersättning enligt nu ifrågavarande förordning, har det nuvarande stadgandet i 2 § inte överförts till denna.

5 § innehåller bestämmelser om avdrag å ersättningen på grund av vissa understöd av statsmedel eller på grund av annan ersättning i anledning av den skadades anställning i kommunal eller enskild tjänst. Paragrafen överensstämmer i sak med 3 § i den nuvarande förordningen.

I 6 § har intagits en konkurrensregel i förhållandet till yrkesskadeförsäkringen. Den nya bestämmelsen avser i motsats till den nuvarande — i 5 § — endast obligatorisk försäkring. För frivillig försäkring enligt den föreslagna yrkesskadeförsäkringslagen är frågan reglerad genom stadgande i 47 § av lagförslaget.

I 7 § har upptagits en föreskrift i fråga om anmälan av inträffad skada, i sak överensstämmande med vad som nu stadgas i 4 §.

8 § innehåller en regel om försäkringsrådets handläggning av ersättningsärenden enligt förordningen. Motsvarande bestämmelse finnes nu i 1 § tredje stycket tredje punkten.

Enligt 9 §, som överensstämmer med den nuvarande 6 §, meddelas tillämpningsföreskrifter av Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer.

Förordningens övergångsbestämmelser har utformats efter mönster av de i förslaget till lag om yrkesskadeförsäkring upptagna övergångsbestämmelserna.

Statsverkets kostnader för ersättning i anledning av de nuvarande bestämmelserna om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret eller under verksamhet vid brandsläckning, bestrides, liksom kostnaderna i anledning av ett flertal andra försäkrings- och ersättningsförfattningar, av det i riksstaten under femte huvudtiteln upptagna anslaget Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. I årets statsverksproposi-

tion (femte huvudtiteln, punkt 82) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, under ifrågavarande punkt för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 3,5 milj. kr. Enligt riksförsäkringsanstaltens verksamhetsberättelse för år 1952 tillerkändes under nämnda år ersättning i 80 fall, som avsåg skada under civilförsvarstjänst, och i 28 fall, som gällde skada under brandsläckning. Ersättning utbetalades under år 1952 med i runda tal 28 000 resp. 16 000 kr. De ändringar av kostnaderna, som genomförandet av vad här förut föreslagits kan medföra, kan antagas bli obetydliga. Vissa faktorer inverkar i höjande och andra i sänkande riktning.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga förevarande inom socialdepartementet upprättade förslag till *förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Alf Björnelid.
